

CAIXABANK FRANCE

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

5. října 2004 *

Ve věci C-442/02,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná usnesením Conseil d'État (Francie) ze dne 6. listopadu 2002, došlým Soudnímu dvoru 5. prosince 2002, v řízení

CaixaBank France

proti

Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie,

za přítomnosti:

Banque fédérale des banques populaires a dalších

* Jednací jazyk: francouzština.

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, P. Jann, C. W. A. Timmermans, C. Gulmann, J.-P. Puissechet, J. N. Cunha Rodrigues (zpravodaj), předsedové senátů, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, R. Silva de Lapuerta a K. Lenaerts, soudci,

generální advokát: A. Tizzano,

vedoucí soudní kanceláře: M. Múgica Arzamendi, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 19. listopadu 2003,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za CaixaBank France M. Danym, avocat, a G. Castellem, administrateur directeur général,

— za Banque fédérale des banques populaires a další A. Baravem, avocat a barrister,

— za Francouzskou republiku R. Abrahamem, G. de Bergues, D. Petrauschem a F. Alabrunem, jako zmocněnci,

— za Komisi Evropských společenství M. Patakia a G. Zavvosem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 25. března 2004,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 43 ES.

Vnitrostátní právní rámec

- 2 Podle článku L.312-3 code monétaire et financier (měnového a finančního kodexu) ve znění použitelném pro projednávanou věc:

„Pokud není stanoveno jinak, je zakázáno všem úvěrovým institucím, které přijímají od veřejnosti prostředky na účty na viděnou nebo na méně než pět let, ať již jakýmkoliv způsobem, tyto prostředky úročit sazbou vyšší, nežli je sazba stanovená nařízením comité de la réglementation bancaire et financière (výbor pro bankovní a finanční regulaci) nebo ministrem odpovědným za hospodářské záležitosti“.

- 3 Nařízení č. 86-13 comité de la réglementation bancaire et financière schválené výnosem ministra hospodářství a financí ze dne 14. května 1986 (JORF ze dne 15. května 1986, s. 6330), zakazuje úročení účtů na viděnou.
- 4 Uvedený zákaz se použije na účty na viděnou vedené v eurech a otevřené osobami s bydlištěm ve Francii, bez ohledu na jejich státní příslušnost.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 5 Dne 18. února 2002 CaixaBank France (dále jen „CaixaBank“), společnost francouzského práva, jejíž sídlo se nachází ve Francii a která je dceřinou společností společnosti Caixa Holding, společnosti španělského práva, jejíž sídlo je ve Španělsku a která drží účasti skupiny Caixa v úvěrových institucích působících pod tímto jménem ve Španělsku a dalších členských státech Evropské unie, uvedla na trh ve Francii vkladový účet na viděnou úročený sazbou ve výši 2 % ročně počínaje vklady od 1 500 euro. Rozhodnutím commission bancaire et financière (Bankovní a finanční komise) ze dne 16. února 2002 bylo CaixaBank jednak zakázáno uzavírat s osobami s bydlištěm ve Francii nové smlouvy týkající se úročených účtů na viděnou vedených v eurech a jednak nařízeno vypovědět ustanovení již uzavřených smluv upravujících úročení takových účtů.
- 6 Caixa-Bank podala proti tomuto rozhodnutí opravný prostředek ke Conseil d'État, který se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1). Pokud směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES o této otázce mlčí, představuje zákaz úročit vklady na viděnou a jiné vratné peněžní prostředky,

uložený členským státem bankovním institucím řádně usazeným na jeho území, překážku svobodě usazování?

2) V případě kladné odpovědi na první otázku, jaká je povaha důvodů obecného zájmu, kterých by bylo možné se v daném případě dovolávat pro odůvodnění takové překážky?"

K předběžným otázkám

- 7 Nejprve je třeba uvést, že směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES ze dne 20. března 2000 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu (Úř. věst. L 126, s.1; Zvl. vyd. 06/03, s. 272) není použitelná na případ, který je předmětem původního řízení, a to zejména jelikož se tato směrnice netýká omezení usazování společností, které, tak jako CaixaBank, v některém členském státě využijí svého práva usazování jakožto dceřiné společnosti úvěrových institucí usazených v jiných členských státech.
- 8 Svými otázkami se předkládající soud v podstatě táže, zda článek 43 ES brání takové právní úpravě členského státu, která zakazuje úvěrové instituci, která je dceřinou společností společnosti z jiného členského státu, úročit vkladové účty na viděnou vedené v eurech a otevřené osobami s bydlištěm v prvně uvedeném členském státu.
- 9 Právo usazování zakotvené v článku 43 ES ve spojení s článkem 48 ES náleží jak fyzickým osobám, které jsou příslušníky některého členského státu, tak i právníkům osobám ve smyslu posledně uvedeného ustanovení. S výhradou stanovených výjimek a podmínek zahrnuje přístup ke všem druhům samostatně výdělečných činností na

území všech ostatních členských států a jejich výkon, jakož i zřizování a řízení podniků, zřizování zastoupení, poboček nebo dceřiných společností (viz zejména rozsudek ze dne 11. května 1999, Pfeiffer, C-255/97, Recueil, s. I-2835, bod 18).

- 10 Právní postavení takové společnosti jako CaixaBank spadá do působnosti práva Společenství na základě ustanovení článku 43 ES.

- 11 Článek 43 ES předepisuje odstranění omezení svobody usazování. Za taková omezení musí být považována všechna opatření, která výkon této svobody zakazují, tvoří překážku pro tento výkon nebo jej činí méně atraktivním (viz zejména rozsudky ze dne 30. listopadu 1995, Gebhard, C-55/94, Recueil, s. I-4165, bod 37, ze dne 1. února 2001, Mac Quen a další, C-108/96, Recueil, s. I-837, bod 26, a ze dne 17. října 2002, Payroll a další, C-79/01, Recueil, s. I-8923, bod 26).

- 12 Zákaz úročení vkladových účtů na viděnou takový, jaký je stanoven francouzskou právní úpravou, vytváří pro společnosti z jiných členských států než Francouzské republiky vážnou překážku při výkonu jejich činností prostřednictvím dceřiné společnosti v posledně uvedeném členském státu, která ovlivňuje jejich přístup na trh. Na takový zákaz je tedy třeba nahlížet jako na omezení ve smyslu článku 43 ES.

- 13 Uvedený zákaz totiž vytváří úvěrovým institucím, které jsou dceřinými společnostmi zahraničních společností, překážku při shromažďování kapitálu od veřejnosti v tom, že je zbavuje možnosti úročením vkladových účtů na viděnou účinněji konkurovat úvěrovým institucím tradičně působícím v členském státu usazení, vybaveným rozsáhlou sítí poboček, a disponujícím tedy většími výhodami při získávání kapitálu od veřejnosti než uvedené dceřiné společnosti.

- 14 Když tedy úvěrové instituce, které jsou dceřinými společnostmi zahraniční společnosti, usilují o vstup na trh v některém členském státu, konkurence prostřednictvím sazby úroků vkladových účtů na viděnou tvoří jednu z nejúčinnějších metod za tímto cílem. Přístup na trh pro tyto instituce je takovým zákazem tudíž ztížen.
- 15 Francouzská vláda sice při jednání tvrdila, že existují formy účtů srovnatelné s vkladovými účty na viděnou, jako jsou účty s dvoutýdenní výpovědní lhůtou, které nejsou zákazem úročení dotčeny a které přispívají k tomu, aby umožnily úvěrovým institucím jako CaixaBank konkurovat francouzským úvěrovým institucím při shromažďování kapitálu od veřejnosti a zvyšovat své podíly na trhu ve Francii, táž vláda však připouští, že tyto účty, na rozdíl od účtů na viděnou, neumožňují použití bankovních karet nebo šeků. Pro úvěrové instituce jako CaixaBank tudíž dotčený zákaz představuje v jejich činnosti shromažďování kapitálu od veřejnosti překážku, která nemůže být odstraněna existencí jiných druhů účtů, na nichž jsou vklady úročeny.
- 16 Omezení výkonu a rozvoje činností uvedených dceřiných společností, jehož základem je sporný zákaz, je tím závažnější, neboť není sporu o tom, že přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů představují základní činnosti úvěrových institucí (v tomto smyslu viz zejména čl. 1 bod 1 a přílohu I směrnice 2000/12).
- 17 Z ustálené judikatury vyplývá, že jestliže takové opatření platí jako v původním řízení pro všechny osoby nebo podniky vykonávající činnost v přijímajícím členském státu, pak může být odůvodněno, pokud odpovídá naléhavým důvodům obecného zájmu a za předpokladu, že je způsobilé zaručit uskutečnění cíle, který sleduje, a nepřekračuje rámec toho, co je nezbytné k jeho dosažení (viz zejména rozsudky ze dne 4. července 2000, Haim, C-424/97, Recueil, s. I-5123, bod 57, Mac Quen a další, uvedený výše, bod 26, a ze dne 15. ledna 2002, Komise v. Itálie, C-439/99, Recueil, s. I-305, bod 23).

- 18 Je tedy třeba zkoumat, zda důvody, jichž se dovolává francouzská vláda, těmto kritériím odpovídají.
- 19 K odůvodnění omezení svobody usazování vyplývajícího ze sporného ustanovení se francouzská vláda dovolává jak ochrany spotřebitele, tak i podpory střednědobého a dlouhodobého spoření.
- 20 Uvedený zákaz v původním řízení má být předně nezbytný pro zachování bezplatnosti základních bankovních služeb. Zavedení úročení vkladových účtů na viděnou podstatně zatíží provozní náklady nesené bankami, což, za účelem vyrovnání, povede ke zvýšení fakturace a zpoplatnění různých bankovních služeb nyní poskytovaných zdarma, zejména vystavování šeků.
- 21 Je nicméně třeba konstatovat, že ochrana spotřebitelů sice patří mezi kategorické požadavky, které mohou odůvodnit omezení základní svobody zaručené Smlouvou ES, avšak dotčený zákaz v původním řízení i za předpokladu, že v konečném výsledku pro spotřebitele skýtá určité výhody, představuje opatření, které překračuje rámec toho, co je nezbytné pro dosažení uvedeného cíle.
- 22 I když se totiž připustí, že zrušení zákazu úročení vkladových účtů na viděnou spotřebiteli nevyhnutelně přinese zvýšení nákladů za základní bankovní služby nebo poplatky za vystavování šeků, dá se především předpokládat, že spotřebiteli umožní zvolit buď neúročený účet na viděnou a zachování bezplatnosti základních bankovních služeb, nebo úročený účet na viděnou a možnost úvěrové instituce zpoplatnit dosud bezplatně poskytované služby, jako vystavování šeků.

- 23 Pokud se dále týká snahy francouzských úřadů o podporu dlouhodobého spoření, je třeba uvést, že zákaz úročení vkladových účtů na viděnou je sice s to stimulovat střednědobé a dlouhodobé spoření, nicméně však zůstává opatřením, které jde nad rámec toho, co je nezbytné pro dosažení tohoto cíle.
- 24 S ohledem na výše uvedené úvahy je na místě odpovědět na předběžné otázky tak, že článek 43 ES brání právní úpravě členského státu, která zakazuje úvěrové instituci, která je dceřinou společností společnosti z jiného členského státu, úročení vkladových účtů na viděnou vedených v eurech a otevřených osobami s bydlištěm v prvně uvedeném členském státu.

K nákladům řízení

- 25 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Článek 43 ES brání právní úpravě členského státu, která zakazuje úvěrové instituci, která je dceřinou společností společnosti z jiného členského státu, úročení vkladových účtů na viděnou vedených v eurech a otevřených osobami s bydlištěm v prvně uvedeném členském státu.

Podpisy.